

VZROKI – ETIOLOGIJA MOTENJ

DR. MAJDA SCHMIDT

VZROKI – ETIOLOGIJA

- Beseda **etiologija** (grškega izvora) – pomeni proučevanje vzrokov
-
- Etiologija se nanaša na **proučevanje dejavnikov**, ki povzročajo ali sodelujejo pri pojavu različnih tipov/vrst motenj
- Ni dovolj le poznavanje dejavnikov, ampak je bistveno razumevanje **KDAJ** imajo ti dejavniki vpliv,
- kakšna je **RESNOST** oz. **INTENZIVNOST**
- ter **TRAJANJE DELOVANJA**
- **INFORMACIJE O VZROKIH SO IZJEMNO POMEMBNE ZA STARŠE, UČITELJE, SKRBNIKE IN STROKOVNJAKE**

RANLJIVOST FETUSA V RAZLIČNIH STOPNJAH RAZVOJA

- 1. teden
- 2. teden

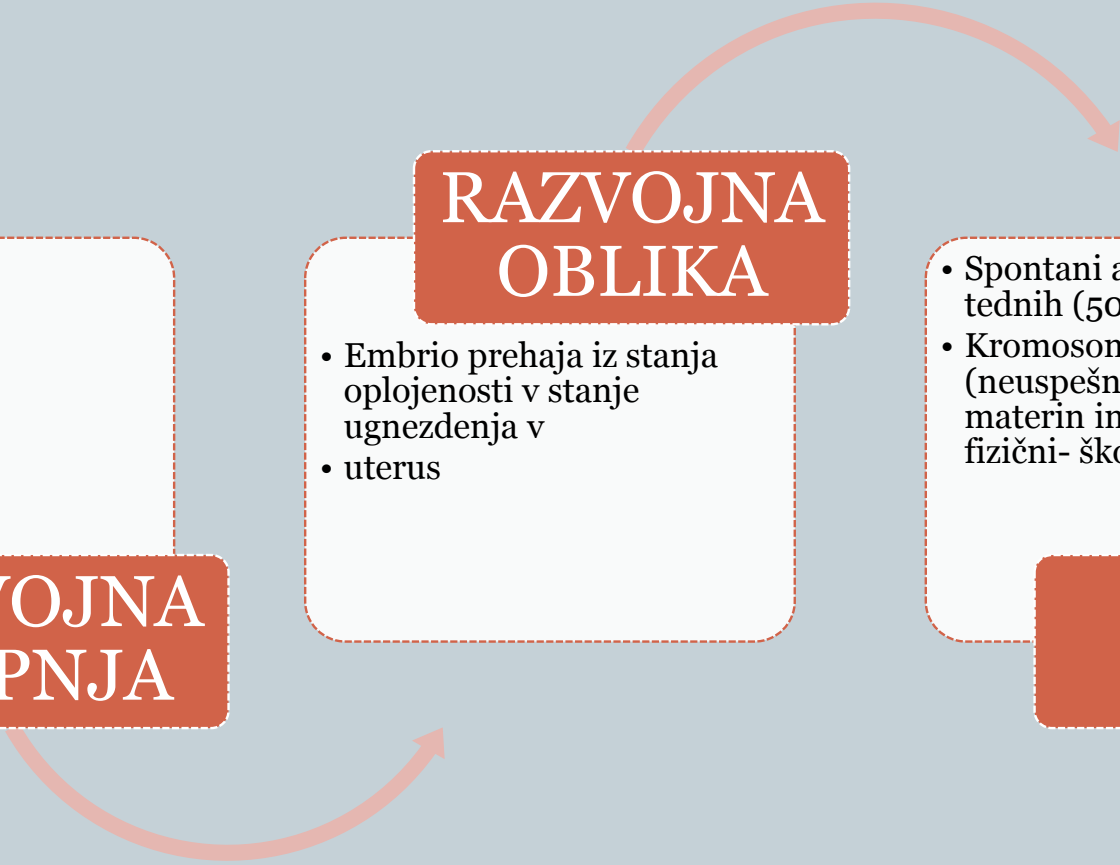
RAZVOJNA STOPNJA

- Embrio prehaja iz stanja oplojenosti v stanje ugnezdenja v uterus

RAZVOJNA OBLIKA

- Spontani abortusi v prvih 2 tednih (50-70 %)
- Kromosomske nepravilnosti (neuspešnost ugnezdenja, materin imunski odziv, fizični- škodljivi dejavniki)

MOŽNI IZIDI

RANLJIVOST FETUSA V RAZLIČNIH STOPNJAH RAZVOJA

- 8. teden

**RAZVOJNA
STOPNJA**

**RAZVOJNA
OBLIKA**

- organogeneza
- začetek razvoja oblike telesa

- Kemični teratogeni vplivi
- Povzročijo veliko fizičnih deformacij, tudi na ČŽS

MOŽNI IZIDI

RANLJIVOST FETUSA V RAZLIČNIH STOPNJAH RAZVOJA

RAZVOJNA OBLIKA

- 18 – 24 mesecev
- po rojstvu

RAZVOJNA STOPNJA

- Možgani rastejo, glijaste celice, dendriti, sinapse
- mielinizacija

- Možgani so ranljivi, podhranjenost
- Endogeni – eksogeni strupi,
- Hormonsko neravnovesje

MOŽNI IZIDI

SPLOŠNA KLASIFIKACIJA ETIOLOŠKIH DEJAVNIKOV

- Motnje lahko nastanejo zaradi
- **GENETSKIH** in **OKOLJSKIH** DEJAVNIKOV
 - **GENETSKI DEJAVNIKI** SO POVEZANI S SPREMEMBAMI V DNK
 - GENETSKE MOTNJE SO LAHKO **DEDNE** ALI PA LAHKO NASTANEJO SPORADIČNO Z **MUTACIJO GENOV**

SPLOŠNA KLASIFIKACIJA ETIOLOŠKIH DEJAVNIKOV

- NEKATERE GENETSKE MOTNJE IMENUJEMO **SINDROME**
-
- **SINDROM JE SKUPEK SIMPTOMOV, ZNAKOV, KI NASTOPAJO SKUPAJ**

SPLOŠNA KLASIFIKACIJA ETIOLOŠKIH DEJAVNIKOV

- **OKOLJSKI DEJAVNIKI**
 - TOKSIČNI (KEMIČNI) DEJAVNIKI
 - NUTRICIJSKI DEJAVNIKI
 - SOCIALNI DEJAVNIKI (družinske interakcije, spodbudno okolje, odzivnost odraslih, vedenjski dejavniki povezani z obremenilnim vedenjem, slabo starševstvo, starost staršev)
- **SOCIOEKONOMSKI STATUS** (družinski prihodki, izobrazba, delovni status)

GENETSKE MOTNJE

- **TRISOMIJA 21**
- **(DOWNOV SINDROM) 1: 600 oz. 1: 800**
-
- **TRISOMIJA 18 (EDWARD. S) 1: 3000**
- **težje-težke motnje, 10% jih preživi do 1. leta**

- **TRISOMIJA 13 (PATAU. S) 1: 5000**
- **težje-težke motnje, 18% jih preživi do 1. leta**

- **PRADER-WILLI SINDROM 1: 10 000**
- **(15-13 KROM. REGIJI)**
- **lažje motnje, nizka rast, debelost,**
- **vedenjske težave**

GENETSKE MOTNJE

- **WILLIAMSOV SINDROM**
- (7. KROM.)
- motnje v duševnem razvoju, nizka rast, upočasnjjen razvoj

1: 25 000, 1: 20 000

- **SINDROM MAČJEGA JOKA**
- (CRI-DU-CHAT-SY, 5.KROM.)
- težke motnje, mačje oglašanje otrok

zelo redek

- **KLINFELTERJEV SINDROM** 47, XXY s.
- odstopanja v strukturi spolnih kromosomov, dodaten X spol. kromosom
- **TURNERJEV SINDROM** en kromosom x, namesto dveh xx
- nizka rast, motnje v duševnem razvoju,
- nezadostno razviti spolni znaki

- **FRAGILNI – X KROMOSOM** 1: 1100-2500; 1: 700 -5000
- različno izražene motnje v duševnem razvoju,
- učne težave, vedenjske težave,
- avtistične poteze

GENETSKE MOTNJE

- Odrasla oseba s **fragilnim**
- **X - kromosomom**

- Starši otrok z **Williams. Sy.**

DRUŽINE Z OTROKI Z MOTNJIAMI potrebujejo:

- **Zgodnje odkrivanje** motenj in **zgodnjo obravnavo**
- Zgodnja obravnava je **nujna** in **temeljna**, saj lahko prepreči številne dodatne razvojne motnje pri otroku
- **Zgodnje obravnave za otroke z motnjami:**
 - nevro-fizioterapevtska, logopedska, specialno-pedagoška idr.
- **Namen vključenosti staršev v zgodnjo obravnavo:**
 - Seznaniti z vzroki motenj pri otroku
 - Ponuditi informacije o tem kako z otrokom ravnati
 - Seznaniti z različnimi tehnikami spodbujanja razvoja, interakcij, govora, motorike
 - Omogočiti, da sodelujejo pri oblikovanju programa pomoči za otroka

DRUŽINE Z OTROKI Z MOTNJAMI

- Omogočiti **staršem vključitev v svetovanje** (psihološko, socialno, zdravstveno), **psihoterapijo** kriza, stres v mnogih družinah !!!
- Vključitev v različne **rekreacijske aktivnosti** in **kolonije**
 - Vključitev v **nevladne organizacije**, društva
 - Vključitev v **podporne skupine**
 - Vključitev **lokalno skupnost**
 - **POMOČ NAJ BO OSREDOTOČENA NA OTROKA Z MOTNJO IN DRUŽINO**
 - **Z ZGODNJO OBRAVNAVO URESNIČUJEMO POLITIKO NEODVISNEGA ŽIVLJENJA DRUŽIN**